

Koncepce vykazování peněžních toků na konsolidovaném základě[#]

Vladimír Zelenka*

Úvod

Koncepcím vykazování konsolidovaných účetních závěrek byl věnován prostor v několika odborných publikacích (například Baxter – Spinney, 1975; Rosenfield – Rubin, 1986; Farkaš, 1994; Zelenka, 2011, 2012). Odborná literatura zabývající se koncepcemi sestavení výkazu peněžních toků ještě výrazně chudší. Této problematice se spíše okrajově věnuje pozornost v publikacích o konsolidaci účetních výkazů (např. Taylor, 1996; Pierce – Brennan, 2003) nebo o mezinárodní účetní standardizaci (např. Alfredson aj., 2007). V praxi často bývá sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků považováno za velmi komplikovanou proceduru, nicméně nemuselo by ve skutečnosti jít o záležitost komplikovanou, pokud by odborníci na účetní výkaznictví měli solidní poznatky z oblasti koncepcí vykazování peněžních toků na konsolidované bázi. Obavy z konsolidace výkazu peněžních toků plynou z naprosto vágního ošetření dané problematiky v našich předpisech a účetních standardech. Za nejvhodnější pozadí pro vysvětlení základních koncepčních přístupů konsolidace výkazu peněžních toků v tomto příspěvku je považována plná metoda konsolidace. Principy poměrné metody konsolidace lze následně snadno dovodit na základě analogie s plnou metodou. Ekvivalenční metoda ve své podstatě není metodou konsolidační a principy sestavení výkazu peněžních toků při aplikaci této metody jsou naprosto odlišné od postupů konsolidačních, a tak jim není v tomto příspěvku věnován prostor.,

1 Etapy konsolidace výkazu peněžních toků u účetní jednotky

Podle toho, co se v konkrétním účetním období děje s akcemi dceřiné jednotky z pohledu jednotky mateřské, je třeba důsledně odlišovat účetní období na ta, během nichž:

- je mateřskou jednotkou získán rozhodující vliv a čistá aktiva dceřiné jednotky jsou k datu akvizice agregována s čistými aktivy mateřské jednotky a od tohoto okamžiku ovládána,
- mateřská jednotka má rozhodující vliv, tedy ovládá čistá aktiva dceřiné jednotky,
- mateřská jednotka pozbývá rozhodující vliv, přičemž čistá aktiva dceřiné jednotky nejsou mateřskou jednotkou od tohoto data nadále ovládána.

2 Koncepce zachycení peněžních toků k datu akvizice a k datu pozbytí

Koncepce vykazování peněžních toků vycházejí z toho, jak se nakládá s peněžními příjmy a peněžními výdaji spojenými s nabytím resp. pozbytím dceřiné jednotky. V obdobích, při nichž nedochází k akvizici nebo pozbytí dceřiné jednotky se konsolidační procedura omezuje

---

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze, který je realizován v rámci institucionální podpory VŠE IP100040.

^{*} Doc. Ing. Vladimír Zelenka, Ph.D. – docent; katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <zelenka@vse.cz>.

na pouhé vyloučení vzájemných plateb mezi mateřskou a dceřinou jednotkou, resp. dceřinými jednotkami navzájem.

Existují dvě koncepce konsolidace peněžních toků na konsolidovaném základě:

2.1 Koncepce ryze konsolidační

Tato koncepce je založena na stejných principech jako konsolidace rozvahy a výkazu o úplném výsledku. Znamená to, že se při této koncepci vychází z myšlenky, že akvizicí nabývá mateřská jednotka jednotlivé složky čistých aktiv (aktiv a závazků) jednotky dceřiné. Podle této koncepce tedy nabyvatel (resp. skupina) nenabývá investici (akcie) dceřiné jednotky, ale naopak získává při akvizici jednotlivé položky aktiv a přebírá jednotlivé položky závazků dceřiné jednotky. To naprosto odpovídá konsolidaci rozvahy, kdy se k jednotlivým položkám aktiv a závazků mateřské jednotky (resp. skupiny) k okamžiku akvizice přičítají částky položek aktiv a závazků jednotky dceřiné způsobem označovaným jako „řádek po řádku“. Využití této koncepce by bezpochyby vedlo k poměrně snadnému řešení vykazování peněžních toků v období, v němž došlo k akvizici. S jednotlivými položkami čistých aktiv nabývané dceřiné jednotky by se zacházelo obdobně, jako kdyby došlo k jejich nabytí obvyklým způsobem, jiným než prostřednictvím akvizice. Tak například nárůst zásob konsolidované skupiny o příkonsolidované (připočtené) zásoby nabývané dceřiné jednotky k datu akvizice by do konsolidovaného výkazu peněžních toků byl zahrnut mezi peněžní toky z provozní činnosti. K datu akvizice příkonsolidovaná dlouhodobá hmotná aktiva nabývané dceřiné jednotky by ovlivnila výši peněžních toků z investiční činnosti. K datu akvizice příkonsolidovaný (do skupiny „přebíraný“) úvěr nabývané dceřiné jednotky by ovlivnil peněžní toky z financování. Analogicky bychom mohli pokračovat i u ostatních položek čistých aktiv nabývané dceřiné jednotky. Je zřejmé, že při této koncepci se vychází z ryze konsolidační myšlenkové konstrukce, že platba mateřské jednotky za akcie dceřiné jednotky je ve skutečnosti čistým peněžním tokem za jednotlivé položky čistých aktiv této jednotky, tj. úhrnem „výdajů“ za nabývané jednotlivé položky aktiv dceřiné jednotky a „příjmů“ z jejich převzatých jednotlivých položek závazků.

Z formálního hlediska je tato koncepce dokonalá, protože bezvýhradně reflektuje způsob, jímž je konsolidována rozvaha. Otázkou však zůstává, jak relevantní informace může takto pojatý výkaz peněžních toků poskytnout uživateli. I letmé zamyšlení nad charakterem výstupů takto pojatého řešení akvizice v konsolidovaném výkazu peněžních toků vede k závěru, že informace, které poskytuje, jsou nedostatečné. Jde o to, že se zcela ztrácí informace o tom, že ve skupině došlo k investici do další dceřiné jednotky. To je zásadní vada takto pojatého výkazu. Je evidentní, že motivace mateřské jednotky (resp. skupiny) se nezakládala na tom, že dojde k nákupu zásob, dlouhodobých aktiv, pohledávek a jiných finančních aktiv a dokonce peněz nabývané dceřiné jednotky a k převzetí jejich závazků. Motivem bylo ovládnutí dceřiné jednotky jako celku v důsledku nákupu dostatečného objemu jejích akcií.

Závěrem k této ryze konsolidační koncepci výkazu peněžních toků je třeba konstatovat, že jde o pojetí, které, byť formálně správně navazuje na konsolidaci rozvahy, nespĺňuje potřebné informační požadavky externích uživatelů. Proto tato koncepce zůstává stranou současné normativní úpravy účetního výkaznictví.

2.2 Koncepce investiční (omezeně konsolidační)

Druhá z koncepcí vykazování peněžních toků v období akvizice je založena na odlišné myšlenkové konstrukci. Podle této koncepce mateřská jednotka (resp. skupina) nákupem akcií nabývané dceřiné jednotky nezískává k datu akvizice jednotlivé položky aktiv a závazků této jednotky, ale získává čistá aktiva této jednotky jako celek. Nabytí čistých aktiv jako celku nemůže být ničím jiným než investicí. Z tohoto důvodu se výdaj za tento „nákup čistých aktiv dceřiné jednotky jako celku“ musí ve výkazu peněžních toků zahrnout do investičních peněžních toků, tedy stejně, jako tomu je u nákupu akcií nabývané dceřiné jednotky v individuálním (nekonsolidovaném) výkazu peněžních toků.

Tato koncepce je oproti ryze konsolidační koncepci o něco vzdálenější principům konsolidace rozvahy, nicméně na uživatele účetní závěrky má větší informační dopad. Uživatel totiž dostává solidní informaci o tom, kolik peněžních prostředků a jejich ekvivalentů bylo vynaloženo za čistá aktiva dceřiné jednotky jako celek (za její ovládnutí). Z tohoto důvodu je této koncepci dávána přednost ve všech pokročilých standardech účetního výkaznictví (např. IASCF 2005, 2012)¹.

Je však třeba uvést, že tato koncepce vede k určitému nesouladu mezi tím, jak je výkazem peněžních toků vyjádřen peněžní tok v okamžiku akvizice a jak jsou v něm peněžní toky vykazovány následně. Jde o určitý formální rozpor, který se do určité míry projeví tím, jak jsou zachycovány peněžní toky v roce, v němž došlo k akvizici, a v následujících letech. (Analogicky tomu je i v určitém formálním nesouladu mezi vykazovanými toky v běžných účetních obdobích a v období, kdy je pozbyta dceřiná jednotka.) Tento rozpor spočívá v tom, že nárůst jednotlivých aktiv a závazků skupiny o aktiva a závazky dceřiné jednotky k datu akvizice je vykázán jako komplexní investiční výdaj, zatímco změny stavu těchto položek od data akvizice do následujících závěrkových dat jsou vykazovány způsobem známým z individuálního vykazování peněžních toků (např. změna stavu zásob v peněžních tocích z provozních činností atd.). Tento rozpor vede k určitým potížím při sestavování konsolidovaného výkazu peněžních toků, které bude popsáno v následujících odstavcích.

3 Sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků podle investiční koncepce

Informace relevantní pro externí uživatele účetních závěrek lze, jak již bylo uvedeno dříve v textu, získat pouze při aplikaci investiční koncepce pro sestavení výkazu peněžních toků. Základní postupy a pravidla pro sestavení tohoto výkazu jsou uvedeny v následujícím textu v rozlišení na období, v němž došlo k akvizici dceřiné jednotky, na období, v němž nedošlo k akvizici ani pozbytí dceřiné jednotky, a na období, v němž došlo k pozbytí dceřiné jednotky. Aby měl konsolidovaný výkaz peněžních toků náležitou vypovídací schopnost pro uživatele, musí být sestaven na základě výše popsané investiční (omezeně konsolidační) koncepce.

3.1 Sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků za období, kdy došlo k akvizici

Samotná procedura konsolidace výkazu peněžních toků v období, v němž došlo k akvizici, spočívá v několika krocích:

---

¹ V případě ČÚS 20 a ČÚS 23 se však nedozvídáme, k jakému pojetí se naše platná úprava konsolidace peněžních toků kloní. Je zde řešena naprosto nekvalifikovaně a nedostatečně. Na tomto místě lze doporučit, aby účetní jednotky u nás vycházely např. z IAS 7.

a) stanovení částky peněžního toku za nabytí dceřiné jednotky (okamžik akvizice)

V individuálním výkazu peněžních toků investora se v investičních cash flow zahrnuje skutečně zaplacená částka odpovídající výdaji peněz a peněžních ekvivalentů za akcie nabývané dceřiné jednotky k datu akvizice. V konsolidovaném výkazu peněžních toků se postupuje do určité míry odlišně. Při stanovení částky zmíněného výdaje se sice vychází ze skutečného výdaje za akcie dceřiné jednotky, ale tato částka se snižuje o výši peněz a peněžních ekvivalentů dceřiné jednotky, které tato měla k datu akvizice. Je tomu tak proto, že na konsolidované úrovni není vhodné vykazovat platbu za dceřinou jednotku odděleně od peněžních položek dceřiné jednotky, které jsou k datu akvizice přikonsolidovány (přičteny) k peněžním položkám mateřské jednotky. Pokud by tyto dva typy změn ve výši peněz a jejich ekvivalentů ve skupině byly vykázány odděleně, budilo by to zdání, že na konsolidované úrovni došlo k datu akvizice k tomu, že ve stejném okamžiku investor zaplatil za akcie dceřiné jednotky a zároveň od ní dostal peníze nebo jejich ekvivalenty, tedy, že si investor kromě jiného k datu akvizice za stejný obnos peněz koupil peníze dceřiné jednotky, které měla k datu akvizice. Nákup peněz stejné měny za stejný objem téže měny však není žádným nákupem ani peněžním tokem. Proto se při vykazování výdaje mateřské jednotky za akcie nabývané dceřiné jednotky přistupuje k tomu, že se vykáže pouze tzv. čistá platba za dceřinou jednotku (za její čistá aktiva). Ta je vyčíslena jako celkový výdaj za akcie nabývané dceřiné jednotky k datu akvizice snížený o objem peněz a peněžních ekvivalentů dceřiné jednotky k datu akvizice.

$$NVDa = VDa - PPEDa, \quad (1)$$

kde $NVDa$ = čistý výdaj za dceřinou jednotku k datu akvizice,
 VDa = výdaj za akcie dceřiné jednotky k datu akvizice,
 $PPEDa$ = peníze a peněžní ekvivalenty dceřiné jednotky k datu akvizice.

Jak již bylo výše uvedeno, je čistá platba za dceřinou jednotku vykazována jako investiční peněžní tok. S ohledem na to, jak se podle aktuálního znění IFRS 3 nakládá s vedlejšími pořizovacími (tzv. transakčními) náklady akvizice, je zřejmé, že výdaj za tyto náklady není součástí čisté platby za dceřinou jednotku. S ohledem na to, že se tyto výdaje vykazují jako součást výsledku hospodaření k datu akvizice, je vhodné tyto výdaje zahrnovat mezi peněžní toky z provozních činností².

b) agregace peněžních toků mateřské a dceřiné jednotky od data akvizice do data závěrky

Podobně jako tomu je u výkazu o úplném výsledku (resp. u výsledovky) se i ve výkazu peněžních toků agregují příjmy a výdaje mateřské jednotky a dceřiné jednotky řádek po řádku. Platí to jak pro přímou metodu sestavení výkazu peněžních toků, kde jsou příjmy a výdaje explicitně uvedeny, tak i pro metodu nepřímou, při níž se provozní peněžní toky vyjadřují nepřímou, formou úpravy výsledku hospodaření, o dopad změn stavu rozvahových položek na čistý peněžní tok z provozní činnosti. Znamená to, že u nepřímé metody je třeba vycházet z výsledku a změn stavu na konsolidované bázi.

² I když vedlejší náklady zdánlivě souvisí s investicí do akcií dceřiné jednotky, a tudíž se nabízí řešení zahrnout je mezi investiční peněžní toky, koncepčně správnější je uvádět je v rámci provozních peněžních toků, neboť aktuální argumentace, kterou IFRS nabízejí, spočívá v tom, že tyto výdaje jsou spjaté primárně s aktem nákupu jako takového, který byl učiněn v okamžiku akvizice, nikoli s investicí, a tedy ani s perspektivami, které s touto investicí do budoucna souvisejí. Koncepční spor o charakter vedlejších pořizovacích nákladů u investic do dceřiné jednotky dále v našem příspěvku neřešíme, byť je jistě zajímavý. Vycházíme v tomto ohledu z aktuálního znění IFRS 3.

Pro konsolidovaný výkaz peněžních toků platí, že je nutné z agregace peněžních toků mateřské a dceřiné jednotky vyloučit jejich vzájemné platby. Teprve po této úpravě lze hovořit o konsolidovaných peněžních tocích. Při aplikaci přímé metody je třeba zajistit, aby byly dohledány a následně z agregace peněžních toků vyloučeny vzájemné příjmy a výdaje mateřské a dceřiné jednotky. U nepřímé metody dojde ke konsolidovanému vykázání peněžních toků (tj. po vyloučení vzájemných příjmů a výdajů mateřské a dceřiné jednotky) tím, že pro vlastní sestavení výkazu peněžních toků budou použity změny stavu již zkonsolidovaných položek aktiv a závazků a rovněž konsolidovaný výsledek hospodaření.

c) použití změn stavů rozvahových položek pro sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků

Při sestavování konsolidovaného výkazu peněžních toků je třeba věnovat zvláštní pozornost správnému vyčíslení změn stavů rozvahových položek, které jsou buď explicitní součástí výkazu při nepřímé metodě, nebo pouze slouží pro výpočet určitého hrubého peněžního toku (příjmu nebo výdaje) při aplikaci přímé metody.

Pokud se při sestavení výkazu peněžních toků v období, v němž došlo k akvizici, vychází ze změn stavů konsolidovaných rozvahových položek³, není tyto změny stavů možné použít bez další úpravy. Změny stavů konsolidovaných rozvahových položek zahrnují i částky příslušných položek čistých aktiv nabyté dceřiné jednotky příkonsolidované (agregované s čistými aktivy mateřské jednotky resp. skupiny) k datu akvizice. Výdaj za akcie dceřiné jednotky, tj. k datu akvizice „příkonsolidované“ položky čistých aktiv dceřiné jednotky, je však, jak bylo uvedeno výše, součástí peněžních toků z investičních činností. Proto již nemůže být součástí vykazovaných konsolidovaných provozních peněžních toků. Došlo by tak k duplicitnímu vykázání jednoho a téhož peněžního toku. V důsledku toho je třeba z konsolidovaných změn stavů příslušných položek čistých aktiv eliminovat dopad „příkonsolidování“ čistých aktiv dceřiné jednotky k datu akvizice.

Znamená to například, že konsolidovaná změna stavu zásob v roce, v němž došlo k akvizici dané dceřiné jednotky, bude vypočtena takto:

$$\Delta ZÁSK = ZÁSK_z - ZÁSK_p, \quad (2)$$

kde $\Delta ZÁSK$ = změna stavu konsolidovaného stavu zásob,
 $ZÁSK_z$ = konsolidovaný stav zásob k závěrkovému datu
 $ZÁSK_p$ = konsolidovaný stav zásob k počátku účetního období

avšak pro potřeby sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků se musí z konsolidované změny stavu vyloučit dopad příkonsolidování zásob nabyvané dceřiné jednotky k datu akvizice:

$$\Delta ZÁSKCF = \Delta ZÁSK - ZÁSD_a, \quad (3)$$

kde $\Delta ZÁSKCF$ = změna stavu zásob v konsolidovaném výkazu peněžních toků
 $\Delta ZÁSK$ = změna stavu konsolidovaného stavu zásob,
 $ZÁSD_a$ = stav zásob dceřiné jednotky k datu její akvizice.

³ V případě, že v daném účetním období je nabyvána první dceřiná jednotka dané mateřské jednotky, pak veškerá pravidla uvedená dále v textu platí i pro změny stavů položek vypočtené jako rozdíl mezi konsolidovaným zůstatkem dané položky k datu účetní závěrky a zůstatkem této položky v individuální nekonsolidované rozvaze mateřské jednotky k počátku téhož období..

Analogicky by se řešily na konsolidované bázi rovněž změny stavu dalších u dalších položek, jako jsou pohledávky, závazky apod.

3.2 Sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků za období, kdy nedošlo k akvizici ani pozbytí

Konsolidace výkazu peněžních toků v obdobích, při nichž nedochází k akvizici nové dceřiné jednotky, ani k pozbytí dceřiné jednotky, není složitá. Spočívá v agregaci příjmů resp. výdajů za mateřskou jednotku a její dceřiné jednotky. I při sestavování výkazu peněžních toků jde o to, aby byly ze součtu za všechny jednotky vyloučeny vzájemné platby mezi mateřskou jednotkou a jejími dceřinými jednotkami a mezi dceřinými jednotkami navzájem. Vylučují se peněžní toky provozní, investiční i z financování. Zvláště důležitým peněžním tokem je dividenda placená dceřinou jednotkou mateřské jednotce.

Při aplikaci přímé metody je třeba zajistit, aby byly dohledány a následně z agregace peněžních toků vyloučeny vzájemné příjmy a výdaje mateřské a dceřiné jednotky. U nepřímé metody se vykazují konsolidované čisté peněžní toky (tj. po vyloučení dopadu vzájemných příjmů a výdajů mateřské a dceřiné jednotky a dceřiných jednotek navzájem) tím, že pro vlastní sestavení výkazu peněžních toků budou použity změny stavů z již konsolidovaných položek aktiv a závazků a již konsolidovaný výsledek hospodaření.

3.3 Sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků za období, kdy došlo k pozbytí

Sestavení dekonsolidovaného výkazu peněžních toků je do značné míry podobné postupu použitému při sestavení výkazu peněžních toků v období akvizice. I v případě dekonsolidace se vychází z investiční (omezeně konsolidační) koncepce. Proto je třeba vnímat sestavení výkazu peněžních toků za období, v němž došlo k dekonsolidaci, ve třech etapách: za časový úsek od počátku účetního období do data pozbytí dceřiné jednotky, k datu pozbytí a za období od data pozbytí do konce účetního období.

a) agregace peněžních toků mateřské a dceřiné jednotky od počátku období do data pozbytí

Pravidla pro agregaci peněžních toků jsou v období od počátku účetního období do data pozbytí dceřiné jednotky obdobná jako za období mezi datem akvizice a datem jakékoli následující účetní závěrky před datem pozbytí. Eliminace vzájemných plateb se řeší rovněž stejně.

b) stanovení částky peněžního toku z pozbytí dceřiné jednotky (okamžik pozbytí)

Mateřskou jednotkou přijatá platba (penězi nebo peněžními ekvivalenty) za pozbytou (prodanou) dceřinou jednotkou je ve výkazu peněžních toků součástí příjmů z investiční činnosti. To platí jak v individuálním výkazu peněžních toků mateřské jednotky, tak i v konsolidovaném výkazu. Podobně jako u akvizice, tak i při pozbytí dceřiné jednotky se při sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků postupuje odlišně oproti výkazu nekonsolidovanému. V individuálním výkazu peněžních toků mateřské jednotky se do investičního cash flow zahrnuje skutečně přijatá částka peněz a peněžních ekvivalentů za prodané akcie dceřiné jednotky k datu pozbytí. V konsolidovaném výkazu peněžních toků se postupuje odlišně. Při stanovení kladného peněžního toku z prodeje dceřiné jednotky se vychází ze skutečného příjmu za prodané akcie dceřiné jednotky, avšak tato částka se snižuje o objem peněz a peněžních ekvivalentů dceřiné jednotky, které tato jednotka měla k datu

pozbytí. Je tomu tak proto, že na dekonsolidované úrovni není vhodné vykazovat platbu za prodej dceřiné jednotky odděleně od pozbyvaných peněžních položek této jednotky, které jsou k datu pozbytí dekonsolidovány (odečteny) od peněžních položek mateřské jednotky. Pokud by tyto dva typy peněžních pohybů ve skupině byly vykázány odděleně, budilo by to zdání, že na dekonsolidované úrovni došlo k datu akvizice k tomu, že ve stejném okamžiku mateřská jednotka přijala peníze za prodané akcie dceřiné jednotky a zároveň s tím bylo zapláceno mimo skupinu penězi nebo jejich ekvivalenty, tedy, že mateřská jednotka kromě jiného k datu akvizice za peníze a jejich ekvivalenty plynoucí k datu pozbytí ze skupiny dostala zaplacen stejný obnos peněz a peněžních ekvivalentů od toho, kdo kupuje akcie dceřiné jednotky. Ve své podstatě jde o postup podobný tomu, jak se řešila konsolidovaná částka výdaje za nabytou dceřinou jednotku. Proto se při vykazování příjmu mateřské jednotky za pozbyté akcie dceřiné jednotky vykáže pouze tzv. čistá platba z pozbytí dceřiné jednotky (za prodej jejích čistých aktiv). Ta je vyčíslena jako celkový příjem za prodej akcií dceřiné jednotky k datu jejího pozbytí snížený o objem peněz a peněžních ekvivalentů dceřiné jednotky k témuž datu.

Výpočet přijaté čisté částky za prodej (akcií) dceřiné jednotky pro dekonsolidaci:

$$NPDd = PDd - PPEDd, \quad (4)$$

kde $NPDd$ = čistý příjem za dceřinou jednotku k datu pozbytí,
 PDd = příjem za prodané akcie dceřiné jednotky k datu pozbytí
 $PPEDd$ = peníze a peněžní ekvivalenty dceřiné jednotky k datu pozbytí.

c) peněžní toky skupiny od data pozbytí dceřiné jednotky

Příjmy a výdaje skupiny za období od data pozbytí dceřiné jednotky do závěrkového data zahrnují v dekonsolidovaném výkazu peněžních toků ty konsolidované peněžní toky, které se udály v tomto časovém úseku ve skupině. Avšak tyto peněžní toky již neobsahují peněžní toky pozbyté dceřiné jednotky. Pokud pozbyvaná jednotka byla jedinou dceřinou jednotkou, pak se v daném časovém úseku vykáží již pouze peněžní toky mateřské jednotky.

d) použití změn stavů rozvahových položek pro sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků

Pokud se při sestavení výkazu peněžních toků v období, v němž došlo k pozbytí, vychází ze změn stavů konsolidovaných rozvahových položek, není tyto změny stavů možné, stejně jako tomu je při akvizici, použít bez další úpravy. Změny stavů konsolidovaných resp. dekonsolidovaných rozvahových položek zahrnují i dopad částek příslušných položek čistých aktiv pozbyté dceřiné jednotky, které byly k datu pozbytí dekonsolidovány (tj. vyňaty z konsolidovaných čistých aktiv). Příjem z prodeje akcií dceřiné jednotky, tj. k datu pozbytí dekonsolidované položky čistých aktiv dceřiné jednotky je však součástí peněžních toků z investičních činností. Proto již nemůže být součástí vykazovaných dekonsolidovaných provozních peněžních toků. Došlo by tak k duplicitnímu vykázání jednoho a téhož peněžního toku. Proto je třeba z (de)konsolidovaných změn stavů příslušných položek čistých aktiv eliminovat dopad dekonsolidace čistých aktiv dceřiné jednotky k datu pozbytí.

Například v případě zásob bude (de)konsolidovaná změna stavu zásob v roce, v němž došlo k pozbytí dceřiné jednotky vypočtena podle rovnice (2), avšak pro potřeby sestavení konsolidovaného výkazu peněžních toků se musí z konsolidované změny stavu vyloučit dopad dekonsolidace zásob nabývané dceřiné jednotky k datu akvizice:

$$\Delta ZÁSKCF = \Delta ZÁSK + ZÁSDd \quad (5)$$

kde $\Delta ZÁSKCF$ = změna stavu zásob v konsolidovaném výkazu peněžních toků
 $\Delta ZÁSK$ = změna stavu konsolidovaného stavu zásob,
 $ZÁSDd$ = stav zásob dceřiné jednotky k datu jejího pozbytí.

Obdobně by se řešily na dekonsolidované bázi rovněž změny stavu dalších u dalších položek, jako jsou pohledávky, závazky apod.

4 Konsolidace peněžních toků v poměrné metodě konsolidace

Při poměrné konsolidaci se aplikují pravidla pro konsolidaci výkazu peněžních toků obdobná jako u plné konsolidační metody. Z logiky poměrné metody však plynou i rozdíly:

a) agregace peněžních toků a eliminace vzájemných peněžních toků

Stěžejním rozdílem je skutečnost, že je třeba agregovat peněžní toky investora v plné výši s peněžním toky společné jednotky pouze ve výši odpovídající podílu (účasti) investora na této jednotce. Z toho plyne, že vzájemné příjmy a výdaje mezi investorem a společnou jednotkou se mohou eliminovat pouze ve výši podílu investora na společné jednotce.

b) peněžní tok za nabytí společné jednotky

S ohledem na to, že se k datu akvizice (resp. nabytí společného vlivu) přikonsolidovávají k položkám čistých aktiv investora jeho podíly na položkách čistých aktiv společné jednotky, musí se čistá platba za společnou jednotku vykazovaná v investičních peněžních tocích vyčíslit tak, že od skutečné platby za akcie společné jednotky se odčítá pouze investorův podíl na penězích a peněžních ekvivalentech této společné jednotky k datu akvizice:

Vyčíslení čisté platby za akcie společné jednotky (pro poměrnou konsolidaci):

$$NVSa = VSa - p \cdot PPESa, \quad (6)$$

kde $NVSa$ = čistý výdaj za společnou jednotku k datu akvizice,
 VSa = výdaj za akcie společné jednotky k datu akvizice,
 $PPESa$ = peníze a peněžní ekvivalenty společné jednotky k datu akvizice,
 p = podíl investora na společné jednotce.

c) peněžní tok z pozbytí společné jednotky

K datu pozbytí společné jednotky se dekonsolidují položky čistých aktiv společné jednotky. Čistý příjem z prodeje společné jednotky vykazovaný v investičních peněžních tocích se vyčíslí tak, že od skutečného příjmu z prodeje akcií společné jednotky se odčítá pouze investorův podíl na penězích a peněžních ekvivalentech společné jednotky, které držela k datu pozbytí.

Výpočet čisté platby za pozbyté akcie společné jednotky (pro dekonsolidaci):

$$NPSd = PSd - p \cdot PPESd, \quad (7)$$

kde $NPJd$ = čistá platba z prodeje akcií společné jednotky k datu pozbytí,
 PJd = příjem za prodané akcie společné jednotky k datu pozbytí,
 $CCEJd$ = peníze a peněžní ekvivalenty společné jednotky k datu pozbytí,
 p = podíl investora na společné jednotce.

d) použití změn stavů pro sestavení výkazu peněžní toků sestaveného poměrnou metodou

Použití změn stavů pro sestavení výkazu peněžních toků je u poměrné konsolidační metody založeno na stejných principech jako u metody plné. I u poměrné metody je tedy třeba ze změny stavu dané položky vyloučit pro účely konsolidovaného výkazu peněžních toků dopady příkonsolidování (v případě akvizice) nebo dekonsolidace (v případě pozbytí) této položky. Podstatným rozdílem je však skutečnost, že veškeré částky týkající se položek aktiv nebo závazků společné jednotky, jsou vyjádřeny pouze ve výši podílu investora na této jednotce.

Například konsolidovaná změna stavu zásob je při poměrné konsolidaci v účetním období, v němž došlo k akvizici, vyčíslena takto:

$$\Delta ZÁSK = ZÁSK_z - ZÁSK_p, \quad (8)$$

kde $ZÁSK_z$ obsahuje i podíl na zásobách v období nabyté společné jednotky.

Pro sestavení výkazu peněžních toků metodou poměrné konsolidace za období akvizice se musí z konsolidované změny stavu vyloučit dopad příkonsolidování zásob nabývané společné jednotky k datu akvizice. Oproti plné konsolidaci se ze změny stavu vylučuje jen podíl investora na stavu zásob společné jednotky k datu akvizice, jelikož právě jen tento podíl je k čistým aktivům investora příkonsolidován:

$$\Delta ZÁSKCF = \Delta ZÁSK - p \cdot ZÁSSa, \quad (9)$$

kde p = podíl investora na společné jednotce,
 $ZÁSSa$ = stav zásob společné jednotky k datu její akvizice.

Obdobně je tomu i při sestavení výkazu peněžních toků za období, v němž došlo k dekonsolidaci společné jednotky. Zde je třeba vyloučit ze změn stavů příslušných položek částku odpovídající podílu investora na částce dané dekonsolidované položky.

Konsolidovaná změna stavu zásob by při aplikaci poměrné konsolidace v období, kdy byla pozbyta společná jednotka, byla vyčíslena takto:

$$\Delta ZÁSKCF = \Delta ZÁSK + p \cdot ZÁSSd, \quad (10)$$

kde $ZÁSSd$ = stav zásob společné jednotky k datu jejího pozbytí.

Závěr

K teoretickým koncepčním problémům účetního výkaznictví patří i způsob, jímž jsou zahrnovány peněžní toky v souvislosti s nabytím nebo pozbytím dceřiné jednotky. Jedním z přístupů je postup spočívající v tom, že důsledně kopíruje myšlenkovou konstrukci obsaženou v konsolidaci rozvahy, tj. myšlenku, že konsolidace představuje náhradu odvozeného aktiva (akcie dceřiné jednotky) položkami čistých aktiv nabývané jednotky. Pokud by však byla pro výkaz peněžních toků aplikována tato myšlenková konstrukce, zcela zřejmě by došlo ke snížení relevance účetních informací pro uživatele účetních závěrek. Uživatelé by neměli k dispozici přímo z výkazu peněžních toků informace o tom, že skupina (resp. mateřská jednotka) investovala (nakoupila kontrolní balík akcií dceřiné jednotky) a kolik musela na tuto investici obětovat peněz. Obdobně by nebyla v tomto výkazu k dispozici informace o pozbytí dceřiné jednotky a o částce peněz získané jako protihodnota tohoto

pozbytí (prodejem). Jako přiměřená se jeví koncepce investiční, která poskytuje informace o nabytí či pozbytí investice do dceřiné jednotky. Sice není plně konsistentní s postupy konsolidace dceřiné jednotky k datu akvizice v rozvaze, nicméně informace poskytované výkazem peněžních toků založeného na této koncepci poskytují uživatelům lepší informace, než by tomu bylo u ryze konsolidační koncepce. Pokročilé standardy účetního výkaznictví předpokládají aplikaci investiční koncepce vykazování konsolidovaného výkazu peněžních toků. Naše účetní předpisy a standardy specificky neřeší, jakou koncepci při konsolidaci výkazu peněžních toků použít, čímž se otvírá prostor pro nekonceptní a nesprávná řešení, která neposkytnou relevantní a spolehlivé informace uživatelům účetních závěrek.

Literatura:

- [1] Alfredson, K. aj. (2007): *Applying International Financial Reporting Standards*. Sydney, Wiley, 2007.
- [2] Baxter, G. C. – Spinney, J. C. (1975): *A Closer Look at Consolidation Financial Theory*. CA Magazine, 1975, roč. 106, č. 2, s. 31-36.
- [3] Farkaš, J. (1994): *Konsolidovaná účtovná závierka*. Bratislava, Súvaha, 1994.
- [4] IASB (2005): *Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS)*. Praha, Svaz účetních, 2005.
- [5] IASB (2012): *International Financial Reporting Standards*. London. IASB, 2012.
- [6] Pierce, A. – Brennan, N. (2003): *Principles and Practise of Group Accounts. A European Perspective*. London, Thomson, 2003.
- [7] Rosenfield, P. – Rubin, S. (1986): *Minority Interests Opposing Views*. Journal of Accountancy, 1986, roč. 161, č. 1, s. 78-88.
- [8] Taylor, P. (1996): *Consolidated Financial Reporting*. London, Paul Chapman, 1996.
- [9] Zelenka, V. (2011): *Zveřejnění nekontrolních podílů v rozvaze (Diskuse k nové úpravě nekontrolních podílů v rozvaze)*. Český finanční a účetní časopis, 2011, roč. 6, č. 3, s. 125-129.
- [10] Zelenka, V. (2012): *Typologie koncepcí konsolidovaných účetních výkazů*. Český finanční a účetní časopis, 2012, roč. 7, č. 1, s. 52-63.

Koncepce vykazování peněžních toků na konsolidovaném základě

Vladimír Zelenka

ABSTRAKT

Existují pouze dvě teoretické koncepce konsolidace výkazu peněžních toků, koncepce ryze konsolidační a investiční koncepce. Hlavním hlediskem pro klasifikaci těchto koncepcí konsolidace výkazu peněžních toků je způsob, kterým jsou zahrnuty hrubé peněžní přítoky a odtoky z nabytí dceřiné jednotky resp. z jejího pozbytí. Dobré pochopení teoretických koncepcí konsolidace výkazu peněžních toků je nezbytné pro správnou interpretaci částek uvedených v konsolidovaném výkazu peněžních toků. Avšak pouze zmíněná investiční koncepce může poskytovat relevantní informace o peněžních tocích. IAS 7 i další pokročilé standardy týkající se výkazu peněžních toků se zakládají právě na této koncepci.

Klíčová slova: Výkaz peněžních toků; Ryze konsolidační koncepce; Investiční koncepce; Konsolidovaná účetní závěrka; IFRS.

Conception of Cash Flow Statement on the Consolidated Basis

ABSTRACT

There are available only two theoretical concepts of consolidation of cash flow statement: concept of pure consolidation and investment concept. The principal criterion for the classification of concepts of consolidated cash flow statement is the way of involvement of gross cash outflow and gross cash inflow from the acquisition of subsidiary, or from its disposal respectively. Good understanding of theoretical concepts of consolidation of cash flow statement is essential for correct interpretation of consolidated figures of cash flow statements. However the investment concept only can present relevant information about the cash flows. IAS 7 and other advanced standard on cash flow statement are based on investment concept.

Key words: Cash Flow Statement; Concept of Pure Consolidation; Investment Concept; Consolidated financial statements; IFRS.

JEL classification: M41.